

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

Vaativien puurakenteiden suunnittelu -koulutus 2018

Moduuli 4

Jani Pitkänen

PUUINFO

Liitosten palosuoja-aratkaisut puurakennuksessa

1. Yleistä

- RIL 205-2-2009 luku 6 koskee liitoksia, jotka ovat alttiina korkeintaan 60 min pituiselle standardi-palorasitukselle ja lisäksi ne ovat koottu seuraavilla liittimillä:

- Nauloin
- Pulteain
- Ruuvein
- Tappivaarnoin
- Rengasvaarnoin
- Lautasvaarnoin
- Hammaslevyvaarnoin

Liitosten palosuoja- ja ratkaisut puurakennuksessa

1. Yleistä

- Teräsosat ovat **hiiliterästä**
- Jos liitososat ruostumatonta terästä
=> Ne suunnitellaan VTT:n suunnitteluohjeilla
- Kyseinen suunnitteluohje on esitetty *raportissa "Ruostumattomasta teräksestä valmistettujen puurakenteiden liitosten suunnittelu, Yleiset ohjeet ja palomitoitus. VTT Working papers 38, 2005"*.

www.vtt.fi/inf/pdf/workingpapers/2005/W38.pdf

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

1. Yleistä

- Liitokset voidaan suojata seuraavasti:
  - Levyverhous (puulevyt, kipsilevyt, jne.)
  - Paloa kestäväällä ja sulamattomalla lämmöneristeellä (yleensä kivivillat)
  - Massiivipuulla
  - Palomassa (esim. tappivaarnan pään palosuojaus)
  - Rakenteellisesti (mm. rakosuojaus)

Liitosten palosuoja-aratkaisut puurakennuksessa

1. Yleistä

- RIL 205-2-2009 ohjeet pätevät
  - Leikkauskuormitetuille, symmetrisille, 2-leikkeisille liitoksille
- Lisäohjeita muille liitoksille löytyy Puuinfon teknisistä tiedotteista.
- Jos liitos on **täysin suojattu** vaaditun palonkestoaajan (puu, levy, tms.), riittää murtorajatilan mitoitus palotilanteessa.

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

1. Yleistä

- Lisäksi liitoksen teräsosat voidaan ylimitoittaa standardin EN 1993-1-2 mukaan
- Jos liitosten palovaatimus on yli R30, niin käytännössä liitokset tulee palosuojata
- Mitoitus voidaan tehdä joko yksinkertaistetulla menetelmällä tai pienennetyn kuormituksen menetelmällä

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

2. Liitokset, joissa sivukappaleet puuta

2.1 Yksinkertaiset säännöt

2.1.1 Liittimien suojaus

- Puupaneelilla, puulevytyksellä tai A- ja H-tyypin kipsilevyllä palosuojatun liitoksen tulee täyttää seuraava ehto:

$$t_{ch} \geq t_{req} - 0,5 \times t_{d,fi}$$

, jossa

t_{ch} = hiiltymisen alkamiseen kuluva aika

t_{req} = vaadittu palonkesto aika

$t_{d,fi}$ = suojaamattoman liitoksen palonkesto aika

Liitosten palosuoja ratkaisut puurakennuksessa

2. Liitokset, joissa sivukappaleet puuta

2.1 Yksinkertaiset säännöt

2.1.1 Liittimien suojaus

- t_{ch} saadaan laskettua seuraavalla kaavalla, kun kyseessä on puulevy tai -kerros:

$$t_{ch} = \frac{h_p}{\beta_0}$$

, jossa

h_p = levyn (kerroksen) paksuus

β_0 = hiiltymisnopeus (RIL 205-2-2009 s.24)

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

2. Liitokset, joissa sivukappaleet puuta

2.1 Yksinkertaiset säännöt

2.1.1 Liittimien suojaus

- Kipsilevyillä ja niiden yhdistelmillä t_{ch} saadaan alla olevasta taulukosta (taulukko 1):

Kipsilevytyyppi	t_{ch} , kun sauma < 2 mm	t_{ch} , kun sauma avoin ja > 2 mm
tyyppi A	22 min	13 min
tyyppi F	28 min	19 min
tyyppi H	11 min	2 min
2 x A	40 min	31 min
2 x F	61 min	52 min
2 x H	23 min	14 min
A + F	46 min	37 min

Taulukko 1: Hiiltymisen alkamisaika kipsilevyille (RIL 205-2-2009, s.28)

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

2. Liitokset, joissa sivukappaleet puuta

2.1 Yksinkertaiset säännöt

2.1.1 Liittimien suojaus

- $t_{d,fi}$ saadaan alla olevasta taulukosta (taulukko 2):

	Palonkesto aika $t_{d,fi}$	edellytys*
Naulat	15 min	$d \geq 2,8 \text{ mm}$
Ruuvit	15 min	$d \geq 3,5 \text{ mm}$
Pultit	15 min	$t_1 \geq 45 \text{ mm}$
Tappivaarnat	20 min	$t_1 \geq 45 \text{ mm}$
Standardin EN 912 mukaiset liittimet	15 min	$t_1 \geq 45 \text{ mm}$
*) d on liittimen paksuus tai halkaisija ja t_1 on sivukappaleen paksuus		

Taulukko 2: Suojaamattomien liitosten palonkesto aika (RIL 205-2-2009, s. 55)

Liitosten palosuoja ratkaisut puurakennuksessa

2. Liitokset, joissa sivukappaleet puuta

2.1 Yksinkertaiset säännöt

2.1.1 Liittimien suojaus

- F-tyyppin kipsilevyllä suojatun liitoksen tulee täyttää seuraava ehto:

$$t_{ch} \geq t_{req} - 1,2 \times t_{d,fi}$$

, jossa

t_{ch} = hiiltymisen alkamiseen kuluva aika
(taulukko 1)

t_{req} = vaadittu palonkesto aika

$t_{d,fi}$ = suojaamattoman liitoksen palonkesto aika
(taulukko 2 edellä)

Liitosten palosuoja ratkaisut puurakennuksessa

2. Liitokset, joissa sivukappaleet puuta

2.1 Yksinkertaiset säännöt

2.1.1 Liittimien suojaus

- Palonsuojauksen kiinnikkeiden reunaetäisyyksien tulee olla vähintään a_{fi} (Kuva 1), joka lasketaan alla olevalla kaavalla:

$$a_{fi} = \beta_n \times k_{flux} \times (t_{req} - t_{d,fi})$$
, jossa

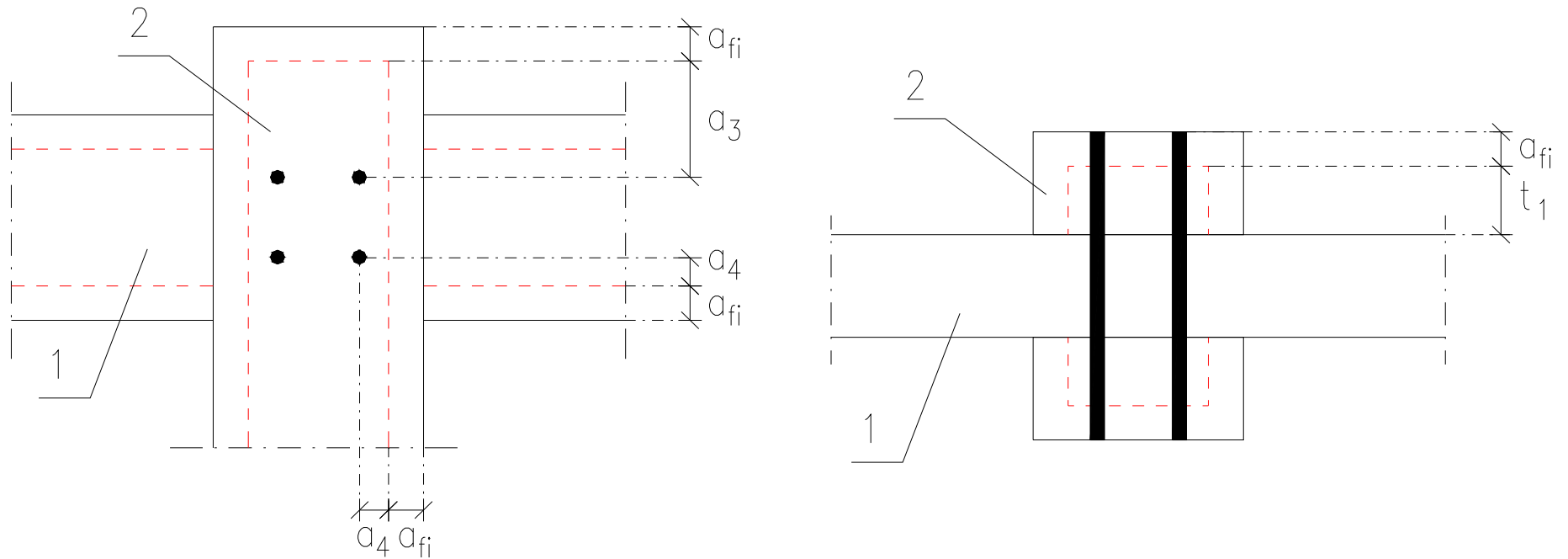
β_n = hiiltymisnopeus (RIL 205-2-2009, s.24)

k_{flux} = kerroin, joka huomioi liittimien kautta lisääntyvä lämpövuoto ($k_{flux} = 1,5$)

t_{req} = vaadittu palonkesto aika

$t_{d,fi}$ = suojaamattoman liitoksen palonkesto aika

Liitosten palosuoja- ja ratkaisut puurakennuksessa

Kuva 1: Pääty- ja reunaetäisyyksiä (RIL 205-2-1009, s.56)

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

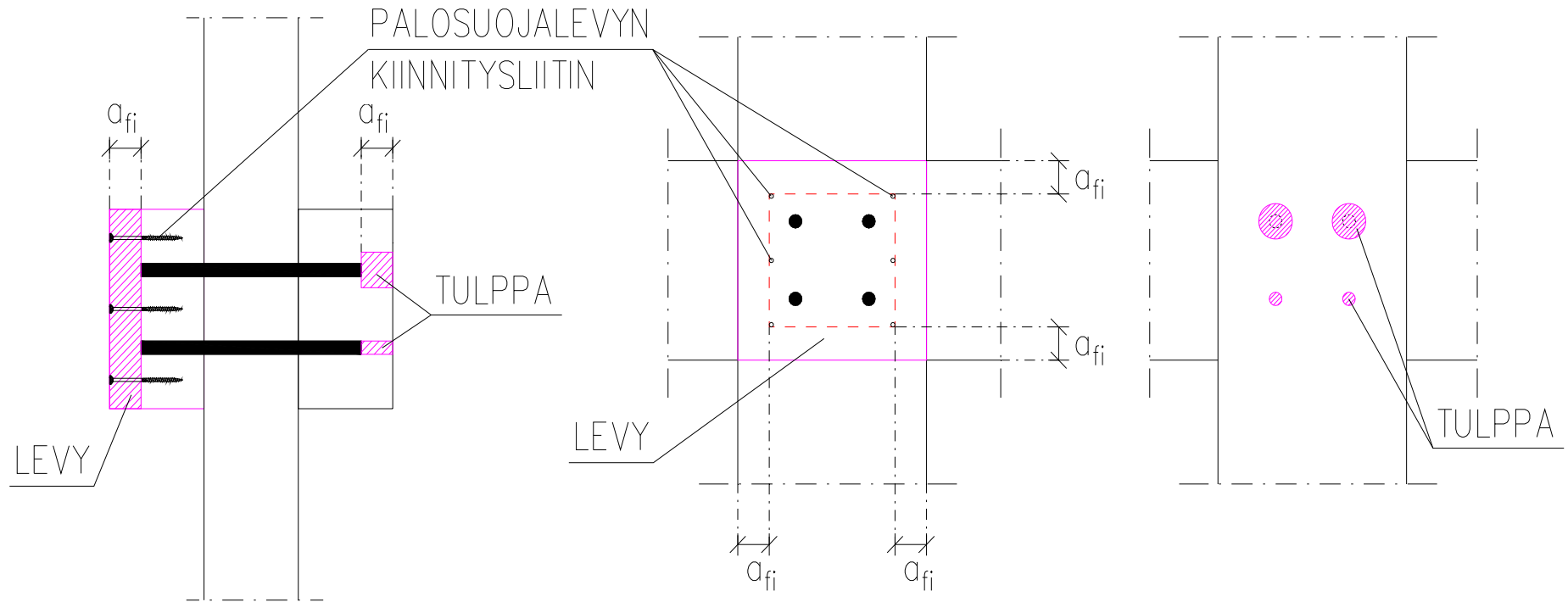
2. Liitokset, joissa sivukappaleet puuta

2.1 Yksinkertaiset säännöt

2.1.1 Liittimien suojaus

- Puu- ja kipsilevysuojauksen oletetaan pysyvän paikallaan liitoksen hiiltymisen alkuun asti ($t = t_{ch}$), paitsi kipsilevy tyyppi F, joka edellytetään pysyvän paikallaan koko suojauksen ajan ($t = t_{req}$)
- Liitoksen liittimet voidaan suojata myös liimatuilla puutulpilla (kuva 2). Tulppien pituus on a_{fi}

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

Kuva 2: Tulppa ja levysuojaus (RIL 205-2-2009, s.57)

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

2. Liitokset, joissa sivukappaleet puuta

2.1 Yksinkertaiset säännöt

2.1.1 Liittimien suojaus

- Seuraavat säännöt koskevat palosuojauksen naula- ja ruuvikiinnityksiä:
  - liitinväli enintään 100 mm levyn reunoilla ja enintään 300 mm levyn keskialueella
  - liittimien reunaetäisyys vähintään a_{fi} (kuva 2)

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

2. Liitokset, joissa sivukappaleet puuta

2.1 Yksinkertaiset säännöt

2.1.1 Liittimien suojaus

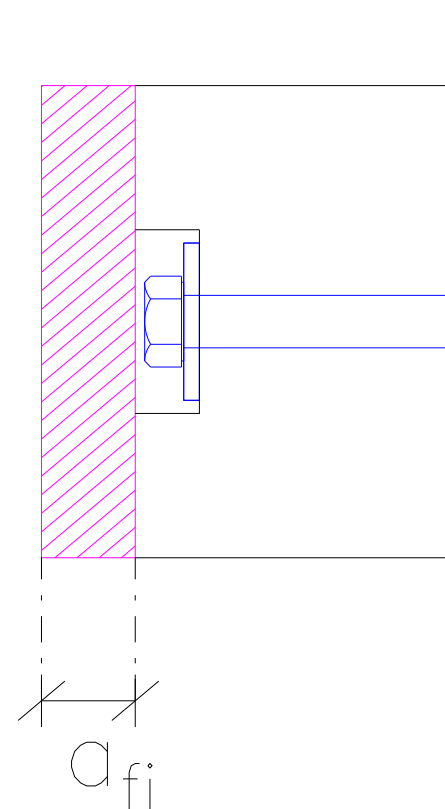
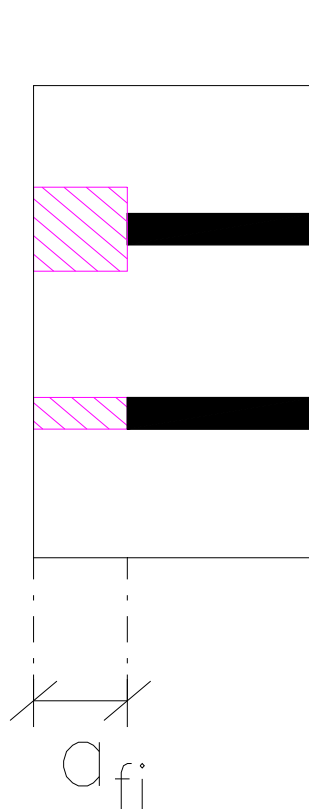
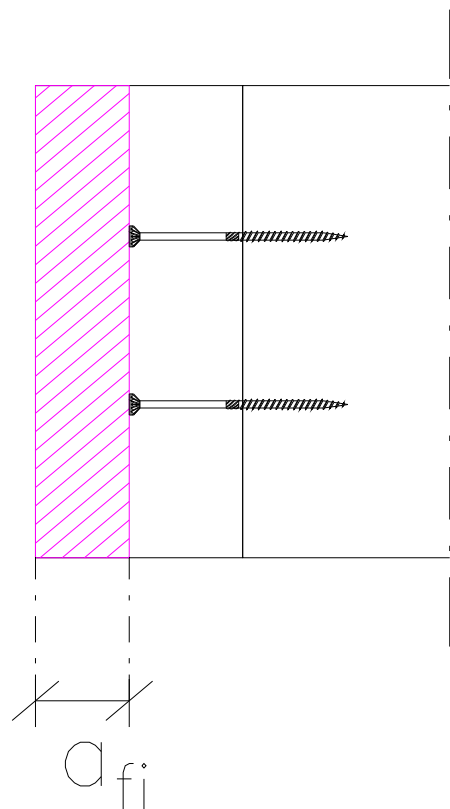
- Palosuojauksen, joka on tehty puusta, puulevystä, A- tai H-tyypin kipsilevystä, kiinnitettävien liittimien tartuntapituus pitää olla vähintään $6d$, missä d on liittimen paksuus tai halkaisija
- F-tyypin kipsilevyn kiinnikkeillä tartuntapituus palamattomaan puuhun (hiiltymisrajan taakse) tulee olla vähintään 10 mm.

Liitosten palosuoja-aratkaisut puurakennuksessa

RUUVI

TAPPIVAARNA

PULTTI

Kuva 3: Muutama suojausesimerkki

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

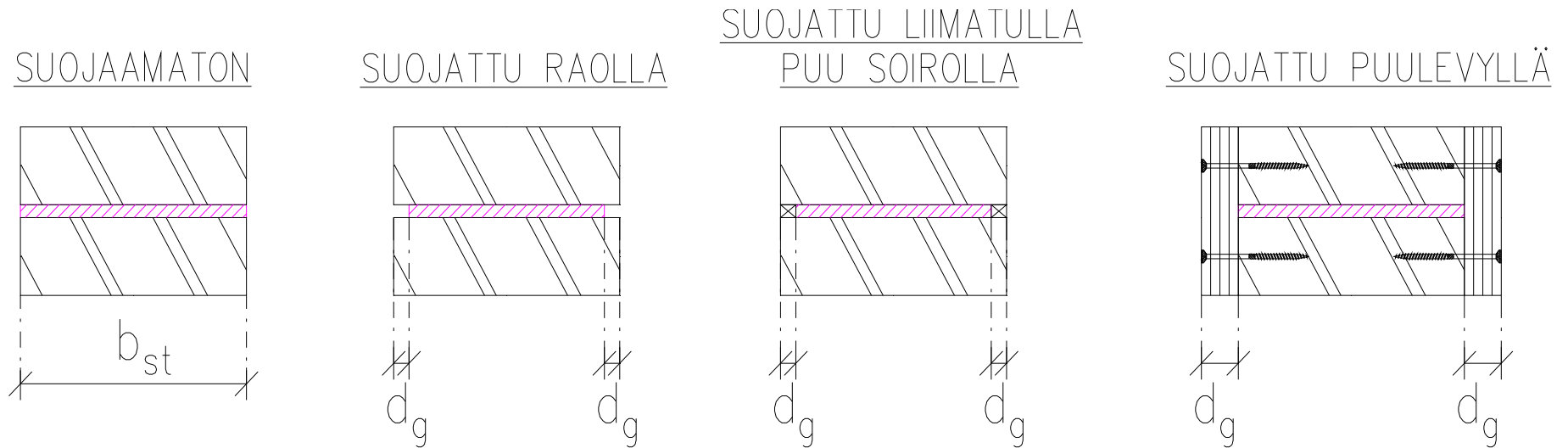
2. Liitokset, joissa sivukappaleet puuta

2.1 Yksinkertaiset säännöt

2.1.2 Teräslevy puukappaleiden välissä

- Kun liitoksen keskimmäinen osa on **vähintään 2 mm** paksua terästä, joka ei ulotu puiden reunaosien ulkopuolelle, pitää teräsleveyyden b_{st} täyttää taulukon 3 ehdot palonkestoluokassa R30 ja R60
- Jos teräslevyt ovat kapeammat kuin puuosat, niiden katsotaan suojatuiksi seuraavissa tapauksissa (kuva 4):

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

Kuva 4: Teräslevyjen reunojen suojaus

- levyn paksuus ei ylitä 3 mm ja raon syvyys d_g on
  - ✓ suurempi kuin 20 mm palonkestoajan ollessa 30 minuuttia
  - ✓ suurempi kuin 60 mm palonkestoajan ollessa 60 minuuttia
- rakoon liimattu puusoiro tai teräslevy peitetty puulevyllä, kun raon syvyys d_g tai puulevyn paksuus on
  - ✓ suurempi kuin 10 mm palonkestoajan ollessa 30 minuuttia
  - ✓ suurempi kuin 30 mm palonkestoajan ollessa 60 minuuttia

Liitosten palosuoja-aratkaisut puurakennuksessa

2. Liitokset, joissa sivukappaleet puuta

2.2 Pienennetyn kuormituksen menetelmä

- Edellä esitetty menetelmä pätee, paitsi $t_{d,fi}$ lasketaan seuraavasti:

$$t_{d,fi} = -\frac{1}{k} \times \ln \frac{\eta_{fi} \times \eta_0 \times k_{\text{mod}} \times \gamma_{M,fi}}{\gamma_M \times k_{fi}}$$

Liitosten palosuoja-aratkaisut puurakennuksessa

2. Liitokset, joissa sivukappaleet puuta

2.2 Pienennetyin kuormituksen menetelmä

, jossa

k = parametri (RIL 205-2-2009, s.60)

h_{fi} = mitoituskuorman pienennyskerroin palotilanteessa
(RIL 205-2-2009 s.19)

h_0 = normaalilämpötilamitoituksen käyttöaste

k_{mod} = muunnoskerroin

k_{fi} = kerroin (RIL 205-2-2009, s.17)

γ_M = liitoksen osavarmuusluku (RIL 205-1-2009, s.43)

$\gamma_{M,fi}$ = puun osavarmuusluku palotilanteessa (Suomessa 1,0)

Liitosten palosuoja- ja ratkaisut puurakennuksessa

2. Liitokset, joissa sivukappaleet puuta

2.2 Pienennetyn kuormituksen menetelmä

- Sauvojen pääty- ja sivupintojen suojaamisen sijaan voidaan pääty- ja reunaetäisyyksiä kasvattaa
  - mitan a_{fi} verran, kun palonkestävyysvaatimus on 30 min
  - mitan $2 \times a_{fi}$ verran, kun palonkesto-aika yli 30 min (≤ 60 min)
- Tämä päätyetäisyyden lisäys koskee myös liitoksen keskikappaletta, jossa on puskuosauma

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

3. Liitokset, joissa sivukappaleet teräslevyjä

- Liitoksen sivukappaleina käytettäviä teräslevyjä pidetään palosuojattuna,
  - jos niitä sekä niiden reunoja peittävän puun tai puulevytyksen paksuus on vähintään a_{fi} (**HUOM!** laskennassa $t_{d,fi} = 5 \text{ min}$)
- Muiden palosuojausten vaikutus lasketaan standardin EN 1993-1-2 mukaisesti

Liitosten palosuojaratkaisut puurakennuksessa

4. Muut liitokset

- Jos käytetään liitoksissa esimerkiksi palkkikenkiä tai muita liitososia, tulee kyseisen teräsosan palon kestävyys tarkistaa ETA-lausunnosta
- Tietyillä teräsosilla voidaan päästä jopa 30 min palon kestävyyteen
- Suomessa ETA-lausuntoja antaa VTT ja muissa maissa vastaava viranomainen
- VTT:ltä saa niiden antamat ETA-lausunnot ilmaiseksi.